

De Vlaamse ruimte en het groene politieke project

Recensie van

Abicht, L., *De herinnering is een vorm van hoop - Vlaanderen in de post-moderniteit*, weekblad Wij, Brussel, 1997.

De filosoof Ludo Abicht heeft een essay geschreven naar aanleiding van het merkwaardig verschijnsel dat nu Vlaanderen sinds 21 mei 1995 beschikt over een rechtstreeks verkozen parlement, nogal wat intellectuelen zich opstellen als "nieuwe Belgen" en denigrerend doen over de pogingen van de Vlaamse overheid om die Vlaamse identiteit gestalte te geven en uit te dragen. Abicht duidt deze scepsis als een "postmoderne" reactie tegen elke identitaire aanspraak. In de postmoderne tijdsgeest moeten alle Grote Verhalen eraan geloven: christendom, liberalisme, socialisme, humanisme, nationalisme... uit naam van al deze ideologieën werden onmenselijke praktijken gepleegd. Het streven naar om het even welke identiteit wordt als een illusie verworpen. Maar zeker streven naar een "nationale identiteit" ontkent grote verontwaardiging! Abicht merkt op dat de kloof tussen de Vlaamse staat-in-opbouw en een belangrijk

percentage van zijn jonge intellectuelen ongewoon en verontrustend is. "Ongewoon is niet het feit dat jonge (en oudere) intellectuelen ononderbroken kritiek uitbrengen op alle instellingen, die het leven van de burgers aanbelangen. Dat is als het ware hun reden van bestaan als geprivilegieerde en getalenteerde troubleshooters: de intellectuelen zijn de kanarievogeltjes in de maatschappelijke koolmijn, de overgevoelige seismografen in een door aardbevingen bedreigde stad. (...) Ongewoon is dat in Vlaanderen die groep van intellectuelen in feite geen kritiek uitbrengt op echte of vermeende, manifeste of nog sluimerende wantoestanden en misbruiken binnen de Vlaamse maatschappij, maar op het project zelf: de Vlaamse identiteit op zich wordt als illusoir, als bedreigend en erger ervaren."

Interessant aan dit essay is de verrassende duiding van dit verschijnsel:

Abicht spreekt niet over 'verraad aan de Vlaamse zaak' of over 'nestbevuiling'. Abicht merkt op dat indien onze intellectuele 'nieuwe Belgen' erin slagen het Vlaamse emancipatieproject af te remmen, dit niet alleen leuk is voor alle krachten die van het voortbestaan van de Belgische staat leven, maar dat het ook in het voordeel speelt van de "multinationale kapitaalsgroepen die een internationalistische ideologie gebruiken om zich zoveel mogelijk te onttrekken aan de controle van nationale regeringen, die op hun beurt met hun eigen werkgevers en vakbonden rekening moeten houden". Overigens vindt Ludo Abicht het merkwaardig, en hij noemt het een onderwerp voor een ander essay, dat de postmoderne kritiek het allergrootste Verhaal ongemoeid laat, "dat van het triomferende kapitalisme dat, in tegenstelling tot al de rest, steeds centralistischer aan het worden is. Zo gezien lijkt het wel, alsof het postmodernisme waarschijnlijk ongewild de harten en geesten van de mensen ontwapent, om ze aan de ongeremde macht van het multinationale kapitaal over te leveren". Abicht verdedigt dus de Vlaamse ruimte precies omdat het "democratisch deficit" dat we in Europa beleven, ook steeds zichtbaarder wordt op wereldschaal. Dit wordt in deze *Oikos* helder geïllustreerd in het artikel van Jef Peeters over "vrije handel en voedselveiligheid".

Ludo Abicht herformuleert eigenlijk een oud inzicht: de gangbare tegenstelling tussen begrippen als 'nationalisme' en 'internationalisme' gaat niet op. Wie zichzelf een 'internationalist' noemt, en vele Groenen uit Agalev-kringen deden dit, zet zich als breeddenkend, modern mens af tegen het enge, exclusieve en moreel verdachte 'nationalisme' van zijn tegenstander. Maar dit klopt

niet. Juist de term inter-nationalisme houdt de interactie, de wisselwerking in tussen individuen en groepen die hun 'nationaal' standpunt weliswaar overstijgen, maar er noodzakelijk moeten van uitgaan. Ook voor leden van Agalev is het nuttig, denk ik, om deze paragrafen te lezen en te bediscussiëren. Agalev heeft zich steeds erg "internationalistisch" in de zin van anti-nationalistisch opgesteld, mede onder invloed van de Europese federalist Ludo Dierickx, die de eerste senator van Agalev werd. Europa en de Verenigde Naties werden gezien als grootse 'vredesprojecten', terwijl alle nationalistische bewegingen als oorlogstokers werden beschouwd. Op communautair vlak heeft Agalev in de jaren '80 volstrekt onhaalbare ideeën gelanceerd zoals het 'meerpilig federalisme' op basis van de in die tijd nog negen provincies. Met dat model wilde Agalev weerstand bieden aan separatistische tendensen en nationalistische reflexen... Alleen vervreemde de piepjonge groene partij toen diepgaand van veel Vlaamsvoelenden. Dit lijkt me één van de strategische fouten uit de beginjaren van Agalev geweest te zijn. Jammer. Vanuit het perspectief dat Ludo Abicht nu in zijn essay schetst zijn er veel aanzetten om het Groene en het Vlaamse project met elkaar te verbinden, wat aansluit bij de houding die Agalev in de jaren negentig heeft ingenomen. Uiteindelijk heeft Agalev de Sint-Michielsakkoorden mee uitgewerkt, en verschenen enkele Agalev-parlementsleden op de IJzerbedevaart, als teken van goodwill ten aanzien van de Vlaamse zaak.

Misschien kan dit essay van Ludo Abicht discussiestof geven voor een verdere dialoog tussen de Groene beweging en de Vlaamse beweging, en waarom zouden Groen en Vlaams el-

kaar niet kunnen vinden? Na de 'formele' federalisering van het land, moeten we 'inhoud' geven aan het project. Natuurlijk zal Groen moeten waken over een ruimhartige invulling van de Vlaamse identiteit, er zijn ook nieuwe Vlamingen van onder meer Berberse of Turkse komaf. Bewust inhoud geven aan het begrip solidariteit zal voor de bepaling van de Vlaamse identiteit wezenlijker zijn dan historische bespiegelingen over 'onze volksaad'. En het kan toch niet anders dan dat Vlamingen zich ook zorgen moeten maken over de belabberde toestand van het Vlaamse milieu en de kleine restjes natuur die tussen het asfalt overgebleven zijn. Ludo Abicht merkt ergens op dat het milieu evenzeer verloedert door Vlaamse varkens, industrieën en auto's als door Belgische. Welk Vlaanderen willen we? Een angstig en verkrampd Vlaanderen dat zich afsluit en terugplooit op z'n verleden zeker niet. Maar evenmin een soort *Flanders incorporated*, dat Vlaanderen uitverkoopt aan commercianten op de Europese of de wereldmarkt. En met dit nummer van *Oikos* in ons achterhoofd moeten we wel vragen: hoe ziet een lokale economie eruit in de Vlaamse ruimte? Hoe kan Vlaamse "subsistentie" eruitzien? Waarom niet hierover eens gediscussieerd vanuit de groene beweging met de Vlaamse beweging?

Frederik Janssens